

Förbandsbesöksrapport

Skaraborgs Flygflottilj (F 7)

8–9 november 2021

Pliktrådet

Enligt förordning 2017:1249 utgör Pliktrådet det centrala medinflytandeorganet för totalförsvarspliktiga under grundutbildning. Pliktrådet, som består av fem före detta värnpliktiga som väljs på den årliga Värnpliktskongressen, företräder samtliga värnpliktiga och bedriver intresse- och rättighetsbevakning för deras räkning. Förbandsbesök är en viktig del i Pliktrådets löpande verksamhet.

Rapporten

I rapporten redovisas de intryck som gavs vid besöket. Rapporten ligger till grund för den slutrapport som Pliktrådet författar i slutet av verksamhetsåret. Rapporten utgör också en dialog med besökt förband, som därmed får möjlighet att åtgärda fel och brister. Dessa kommer följas upp av Pliktrådet vid senare besök.

Pliktrådet tillser att detta dokument går ut till LMA, förbandschef eller motsvarande funktion samt förtroendevalda värnpliktiga på relevant förband. LMA ansvarar i sin tur för att vidarebefordra rapporten till relevanta funktioner på förbandet och de Pliktrådet träffat under sitt besök samt till berört soldathem. Berört förband har lämnat synpunkter på rapportens innehåll, den görs nu publik.

Deltagare:

Felicia Konstenius, Anton Hanny

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	3
Organisation.....	3
Arbetsmiljö & säkerhet.....	4
Försvarshälsan.....	4
Attityder.....	5
Boendemiljö & vistelseutrymmen.....	5
Fritid.....	5
Medinflytande.....	6
Avslutning.....	6

Sammanfattning

Pliktrådets uppfattning är att de värnpliktiga är nöjda med förbandet. Förbandet har visat engagemang för att förbättras och vidtog flera åtgärder direkt under besöket. De punkter som Pliktrådet anser att förbandets bör fokusera på framöver är den långsiktiga bemanningen av befälslagen och utvecklingen av medinflytandesystemet. Vi vill även ge beröm för arbetet mot fördomar om de olika befattningarna. Vi hoppas att förbandet fortsätter detta arbete och att resultatet delas med de andra värnpliktsutbildande enheterna. Slutligen uppmanar vi förbandet att utöka sitt samarbete med närliggande förband, såsom P 4, T 2 och K 3, för att öka kompetensen och utbyta erfarenheter.

Inledning

Pliktrådet besökte F 7 den 8–9 november. Under dagen träffade vi delar av förbands-, kompani- och plutonsledningen, soldathemsföreståndare samt värnpliktiga och deras förtroendeorganisation. Besöket avslutades med ett möte där Pliktrådet sammanfattade besöket och presenterade sina intryck.

Rapporten är skriven så att observationer presenteras i ett stycke som följs av att Pliktrådet framför sina synpunkter och/eller kravställningar.

Organisation

F 7 har ett kompani med tre plutoner som bedriver värnpliktsutbildning. Vid inryck hade de 92 värnpliktiga varav 40 % kvinnor.

Utbildningslängden för samtliga befattningsutbildningar inom flygvapnet är 9 månader. Samtliga stabssoldater och flygplansmekaniker är chefsuttagna hos Plikt- och provningsverket, men det är enbart några av dem som kommer att få gruppchefsutbildning.

Många av befälen på kompaniet är yngre och saknar egen erfarenhet från värnpliktsutbildningen. Det är dessutom en hög omsättning av befäl mellan värnpliktskullarna. Detta delvis eftersom flygvapnet saknar fasta utbildningskompanier och därför använder bemanningsuppdrag för att personalförsörja värnpliktsutbildningen. Kompanichefen lyfter även att det saknas utbildningsmateriel som kan användas i utbildningen, såsom lastbilar till logistiksoldaterna, vilket också kan vara en effekt av att det saknas fasta utbildningskompanier.

Pliktrådet vill betona vikten av att förbandet i ett tidigt skede är tydliga med att de som är uttagna som gruppchefer inte är garanterade att få en gruppchefsutbildning. Detta för att det inte ska leda till problem längre fram. Den höga personalomsättningen ser Pliktrådet som ett problem, eftersom det kan leda till att erfarenhet försvinner mellan värnpliktskullarna. Dessutom har Pliktrådet sett ett mönster under förbandsbesöken, att det ofta är yngre, oerfarna instruktörer och officerare som är involverade i dålig jargong mellan befäl och värnpliktiga. Vi vill därför poängtera att det är viktigt att förbandet har erfarna individer i rollen som till exempel handledare yngre befäl (HYB), för att stödja och hjälpa oerfarna befäl i främst frågor som inte har tydliga rutiner.

Arbetsmiljö & säkerhet

I samtal med de förtroendevalda lyftes att vissa plutoner ofta har kvällstjänst och att schemat som de har fått ut inte stämmer överens med verksamheten. De nämnde även att det ibland är otydligt när de får ledigt för kväll, det vill säga "höger vänster om", framför allt när de har kvällstjänst.

De värnpliktiga lyfter också att det, främst under fältveckor, ofta blir stressigt att gå på toaletten. Detta eftersom det ska göras under kortare raster (10 min), då även andra uppgifter såsom att dricka vatten och byta strumpor ska hinnas med. Begränsad tid att gå på toaletten drabbar främst kvinnorna, eftersom uniformssystemet inte är anpassat för att effektivt kunna tas av och på. På grund av den begränsade tiden är det flera värnpliktiga som minskat intaget av vatten under perioder i fält, för att inte behöva besöka toaletten lika ofta.

Tillgång till, och hantering av, mensskydd fungerar i stort på förbandet. Däremot har tillfällen noterats på främst en pluton, då tillgången har varit bristfällig.

Pliktrådet ser att det finns ett behov av att befälslaget är tydligare med vilka dagar som de värnpliktiga har kvällstjänst, för att de lättare ska kunna planera sin fritid. Det är även viktigt att befälen är tydliga med när de värnpliktiga får "höger vänster om" för att det inte ska bli något missförstånd som drabbar de värnpliktiga.

Vidare kräver Pliktrådet att förbandet ser över sina rutiner för toalettbesök. Ett förslag är att befälen i dialog med de värnpliktiga beslutar hur lång tid som behövs.

Pliktrådet anser att det är bra att F 7 har genomfört utbildning i intimhygien i fält för kvinnor. Däremot ser vi att det finns behov av att detta följs upp under värnpliktsutbildningen. Den litteratur (exempelvis SoldF) som värnpliktiga har tillgång till tar oftast inte upp detta i tillräcklig omfattning, varpå Försvarmakten borde utveckla denna del ytterligare. Det är också viktigt att förbandet ser över rutinerna för mensskydd så att dessa alltid finns tillgängliga. Ett sätt som Pliktrådet upplever fungerar bra är att i städskrubben ha ett förråd med mensskydd, som städskrubbsansvarig har i uppdrag att fylla på under städrutinen. Det bör även finnas extra mensskydd i de plutonsapotek som de värnpliktiga har med sig ut i fält.

Försvårshälsan

Pliktrådet träffade inte Försvårshälsan under besöket, men har inte av de värnpliktiga blivit uppmärksammade på några problem.

Vår uppfattning är att Försvårshälsan på F 7 har ett samarbete med Försvårshälsan i Skövde, angående främst belastningstrappan, vilket Pliktrådet ser som positivt.

Attityder

De förtroendevalda lyfter att de har blivit positivt överraskade av utbildningen jämfört med deras förväntningar, men anser att det ibland är för teoretiskt tungt. De upplever även att det generellt sett är bra jargong mellan befäl och värnpliktiga, men att befälen på flygbassäk-plutonerna är hårdare än befälen på de två andra plutonerna.

Förbandet har tidigare haft problem med fördomar gentemot de olika befattningarna, då främst stabsassistenter, och har i år därför valt att bland annat byta namnet på stabsassistenter till stabssoldater. Detta har lett till att stabssoldaterna har fått en högre status och det har skapat en förståelse för deras uppdrag bland värnpliktiga på andra befattningar.

Pliktrådet uppfattar att förväntningarna på värnplikten generellt sett skiljer sig från vad de möts av vid inryck och ser att detta är något Försvarsmakten måste arbeta med. Skeva förväntningar kan leda till att attitydproblem inte lyfts, eftersom de värnpliktiga tror att det anses vara okej inom försvaret. Vi anser det däremot vara bra att de värnpliktiga har blivit positivt överraskade i detta fall. Vi anser det även vara bra att förbandet har arbetat mot befattningsfördomarna och uppmanar andra förband att ta efter. Pliktrådet tror även att det skulle kunna hjälpa att införa dagordningspunkten "Rykte" under plutonens timme, där de värnpliktiga tar upp vilka rykten som cirkulerar på plutonen och inom kompaniet. Detta för att bemöta falska rykten i ett så tidigt skede som möjligt.

Boendemiljö & vistelseutrymmen

Samtliga plutoner bor i samma kasernbyggnad. Varje pluton (cirka 30 personer) delar på tre duschar och fem toaletter. Vid besöket var en av duscharna trasig, vilket innebar att 30 personer delade på två duschar.

De värnpliktiga har ingen separat förvaring för civil materiel och deras skåp, i vilka de förvarar sin militära materiel, är i dålig kvalitet med många vassa kanter och välter lätt. Kasernen saknar även utrymme för plutonen att kunna ställa upp inomhus och det saknas tillgång till lektionssalar. Förbandet känner till de infrastrukturella bristerna och arbetar med att både renovera och bygga ut, vilket dock tar lång tid.

Pliktrådet har förståelse för att renoveringen och utbyggnaden kommer att ta lång tid, men ställer sig frågande till varför inte förbandet flyttar de värnpliktiga till kasern 24, som är nyrenoverad och har betydligt bättre standard. Pliktrådet kräver även att skåpen inne på logementen monteras fast i väggen, då dessa annars innebär en onödig skaderisk för de värnpliktiga.

Fritid

Förbandet ligger långt ifrån närmaste centralort och det tar lång tid för de värnpliktiga att resa dit. Däremot har förbandet ett fint soldathem som lagt mycket resurser på att de värnpliktiga ska få en meningsfull fritid. Pliktrådet uppfattar att soldathemmet fungerar som en fristad för de värnpliktiga, där de har möjlighet att koppla av och återhämta sig. Förbandet har även ett fint utegym som de värnpliktiga kan nyttja.

Medinflytande

I samtal med de förtroendevalda framkom det att längden på plutonens timme skiljer sig mellan de olika plutonerna, där främst flygbassäk-plutonen anser att de får för lite tid. Det lyftes även att en förstapluton har plutonens timme på kvällen efter "höger vänster om" vilket de inte upplever fungerar eftersom deras kamrater då skyndar på processen för att få ledigt. De förtroendevalda upplever även att befälen inte tycker att plutonens timme är viktig, då den ofta bortprioriteras och att det är bristande återkoppling på punkterna som lyfts. Även återkopplingen efter kompaninämnden upplevs vara bristande. Förbundet känner dock till problemet med återkoppling från kompaninämnd och har vidtagit åtgärder efter att det togs upp.

Skyddsassistenterna har tillsammans med de andra förtroendevalda fått utbildning av förbandets arbetsmiljöhandläggare och LMA (lokalt medinflytandeansvarig). Efter avslutad utbildning fick skyddsassistenterna ett märke att sätta på uniformsjackan. Skyddsassistenterna har även fått ett litet häfte som heter "Tillbud", som de använder för att rapportera tillbud till befäl, som sedan kan registrera informationen i PRIO.

Pliktrådet anser det vara viktigt att arbeta med inställningen till medinflytande, både hos värnpliktiga och befäl. Pliktrådet rekommenderar därför att det ett par gånger per år hålls en repetitionsgenomgång varför medinflytande är viktigt. Detta både för befäl och värnpliktiga. Pliktrådets erfarenhet är att den vanligaste anledningen till en negativ inställning mot medinflytande, och då främst plutonens timme, är att det saknas förståelse för syftet och vad det kan leda till.

Vi uppmanar även förbundet att skapa möjligheter för de förtroendevalda att nätverka med andra förband. På så sätt kan de förtroendevalda både dela med sig av hur de har hanterat problem och skapa referenser för hur saker kan se ut och därmed vad de själva kan lyfta via till exempel plutonens timme.

En rekommendation är även att förbundet skickar ut en halvtidsenkät till de värnpliktiga, med liknande frågor som ställs i GU-enkäten. Halvtidsenkäten skulle hjälpa till att lyfta upp den information som inte kommit upp genom den vanliga förtroendeorganisationen, samtidigt som det skulle ge data att jämföra GU-enkätens resultat med.

Avslutning

Pliktrådet hoppas att vi med denna rapport har förmedlat våra intryck på ett konstruktivt sätt. Vi blev mycket väl mottagna under besöket, vilket var präglat av ett transparent och samarbetsvilligt klimat. Vi har förhoppningar om, och ser fram emot, ett fortsatt gott samarbete mellan Pliktrådet och F 7.

Tack för ett givande besök,

Anton Hanny

Projektansvarig *Förbandsverksamhet* samt
Juridiska rättigheter och skyldigheter